

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
79000 м.Львів, вул.Університетська,1; тел. (0322) 72 70 40
факс (0322) 97-89-03, zoomus@franko.lviv.ua

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи,
д-р. хім. наук, проф.
_____ Б. Котур

" ___ " _____ 2006 р.

НАУКОВИЙ ЗВІТ
про використання коштів, що спрямовані на збереження та забезпечення
належного функціонування у 2006 році
Наукових фондів та музейної експозиції Зоологічного музею
Львівського національного університету імені Івана Франка

Заст. проректора,
канд.хім наук., ст.наук.співроб.

С. Орищин

Декан біологічного факультету,
канд.біол.наук, доц.

С. Гнатуш

Науковий керівник,
д-р біол.наук, проф.

Й. Царик

1. Перелік заходів, які були здійснені для підтримання Наукових фондів та музейної експозиції Зоологічного музею Львівського національного університету імені Івана Франка (Музейна колекція).

Станом на 27 листопада 2006 року Музейна колекція нараховує 168 244 експонатів, які представляють фауну всього світу за винятком Антарктиди.

У 2006 році здійснено два повні протруювання всіх фондів, що входять до Музейної колекції, проведено впорядкування їх і перевірено на чистоту. Ентомологічні колекції, вік яких становить більше 70 років та орнітологічна колекція доц. Н. Сребродольської пройшли спеціальні три додаткові перевірки та протруювання, а колекція комах Е.-Ф. Гермара ще й очищення від біологічних домішок – типу екзувії та загинувші імаго кшіроїдів, дуже дрібні частинки корку. Проведено заміну та дозаливання фіксаторами більше 100 старих мокрих препаратів. У галереї та двох залах музею проводиться капітальний ремонт.

У 2006 році Музейна колекція поповнилася **347** новими експонатами, серед яких: **69** зразків оологічного фонду, **14** – остеологічного, **5** – плазунів, **11** – птахів, **6** - ссавців, **162** – ентомологічного фонду, **78** – малакологічного та **2** нових види для музейної експозиції.

Таблиця 1

Перелік нових надходжень до колекцій Зоологічного музею, протягом 2006 року, згідно складових частин музею

№ п/п	Назва частини НН та вид об'єкта поповнення	Кількість одиниць зберігання
1	Оологічний фонд	69
1	<i>Cuculus canorus</i> + <i>Sylvia borin</i>	1 + 1 + гніздо
2	<i>Emberiza schoeniclus</i>	3
3	<i>Tringa totanus</i>	8
4	<i>Mergus merganser</i>	3 (15 екз.)
5	<i>Anas platyrhynchos</i>	2
6	<i>Anas querquedula</i>	1
7	<i>Lanius collurio</i>	2
8	<i>Prunella modularis</i>	1
9	<i>Anthus trivialis</i>	3
10	<i>Limosa limosa</i>	2
11	<i>Sylvia communis</i>	1
12	<i>Acanthis cannabina</i>	1 + 4 + гніздо
13	<i>Vanellus vanellus</i>	9
14	<i>Columba livia</i>	2
15	<i>Turdus merula</i>	2
16	<i>Turdus philomelos</i>	1
17	<i>Charadrius hiaticula</i>	1
18	<i>Circus aeruginosus</i>	1
19	<i>Caprimulgus europeaus</i>	1
20	<i>Larus cachinans</i>	6
21	<i>Ficedula hypoleuca</i>	3
22	<i>Chloris chloris</i>	3
23	<i>Parus ater</i>	1
24	<i>Charadrius dubius</i>	1
25	<i>Gallinago gallinago</i>	2
26	<i>Sterna hirundo</i>	1
27	<i>Sterna albifrons</i>	1
28	<i>Crex crex</i>	1
2	Фонд плазунів	5
1	<i>Vipera berus</i>	1

2	<i>Lacerta agilis</i>	2
3	<i>Natrix natrix</i>	2
3	Фонд птахів	11
1	<i>Buteo buteo</i>	1
2	<i>Falco columbarius</i>	1
3	<i>Parus major</i>	2
4	<i>Emberiza schoeniclus</i>	3
5	<i>Coturnix coturnix</i>	1
6	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	1
7	<i>Passer montanus</i>	1
8	<i>Anthus hodgsonii</i> (новий вид для фауни України)	1
4	Фонд ссавців	6
1	<i>Eptesicus serotinus</i>	1
2	<i>Cricetus cricetus</i>	2
3	<i>Sciurus vulgaris</i>	1
4	<i>Plecotus auritus</i>	1
5	<i>Cavia sp.</i>	1
5	Остеологічний фонд	14
1	<i>Mustella erminea</i>	1
2	<i>Chrysolophus sveissonii</i>	1
3	<i>Ardea cinerea</i>	1
4	<i>Cervus elaphus</i>	1
5	<i>Felis cattus</i>	1
6	<i>Canis sp.</i>	1
7	<i>Capreolus capreolus</i>	7
8	<i>Vanellus vanellus</i>	1
6	Ентомологічний фонд	162
	Ordo Odonata	15
	Ordo Orthoptera	12
	Ordo Homoptera	43
	Familia Cicadidae	11
	<i>Gryllus frontalis</i>	2
	<i>Gryllotalpa gryllotalpa</i>	3
	<i>Mantis religiosa</i>	2
	<i>Cicindella campestris</i>	7
	<i>Carabus granulatus</i>	8
	<i>Carabus hortensis</i>	2
	<i>Carabus glabratus</i>	10
	<i>Dytiscus sp.</i>	2
	<i>Hister bipunctatus</i>	1
	<i>Lucanus cervus</i>	2
	<i>Dorcus parallelepipedus</i>	2
	<i>Geotrupes stercorarius</i>	8
	<i>Coprius lunatus</i>	2
	<i>Aromia moschata</i>	1
	<i>Melasoma populi</i>	1
	<i>Papilio machaon</i>	2
	<i>Pieris brassicae</i>	9
	<i>Vanessa io</i>	3
		2

	<i>Sphinx ligustri</i>	8
	<i>Arctia sp.</i>	
	<i>Maniola jurtina</i>	1
	<i>Sceliphron destillatorium</i>	1
	<i>Bombus lapidaries</i>	1
	<i>Carabus cancellatus tuberculatus</i>	1
7	Малакологічний фонд	78
	Ordo Gastropoda	12
	Ordo Bivalvia	1
	<i>Euchelus sp.</i>	1
	<i>Monodonta sp.</i>	1
	<i>Cardium sp.</i>	37
	<i>Ostrea sp.0</i>	2
	<i>Trochus sp.</i>	3
	<i>Phasianella sp.</i>	2
	<i>Littorina sp.</i>	2
	<i>Turritella sp.</i>	1
	<i>Architectonica laevigata</i>	1
	<i>Strombus thersites</i>	1
	<i>Lambis lambis</i>	2
	<i>Cassis tuberosa</i>	1
	<i>Phalium sp.</i>	1
	<i>Tonna sp.</i>	2
	<i>Fusinus sp.</i>	2
	<i>Cyprea sp.</i>	3
	<i>Dolium sp.</i>	1
	<i>Turbo sp.</i>	1
	<i>Pleuroptomaria sp.</i>	1
8	Музейна експозиція	2
1	<i>Chloebia gouldii</i>	1
2	<i>Poephila acuticauda</i>	1

2. Перелік нормативних документів, якими обґрунтовується періодичність проведення регламентних та інших відновлювально-профілактичних робіт по збереженню Музейної колекції.

Положення про Зоологічний музей біологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Львів. 1999.

Інструкція з обліку та зберігання музейних цінностей, що знаходяться в Державному природознавчому музеї НАН України (м. Львів). Львів. 1997.

Заславский М.А. Экологическая экспозиция в музее: пособие для музейных работников по конструированию музейных биологических экспорзиций. Ленинград: Наука. 1986.

Пахомов О.Є., Кульбачко Ю.Л. Виготовлення зоологічних наочних посібників та наукових колекцій. Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ. 2006.

Інструкція з охорони праці (№399) в Зоологічному музеї кафедри зоології біологічного факультету. Львів. 2005.

3. Співробітники, які беруть участь у заходах щодо збереження та забезпечення належного функціонування Музейної колекції.

У роботах із збереження і забезпечення належного функціонування Музейної колекції беруть участь наступні співробітники музею та кафедри зоології:

Царик Йосиф Володимирович - науковий керівник, професор, зав. кафедрою зоології.

Шидловський Ігор Віталійович – зав. Зоологічного музею.

Затушевський Андрій Тимофійович – інженер Зоологічного музею.

Головачов Олександр Валерійович – асистент каф. зоології.

Дикий Ігор Васильович - асистент каф. зоології.

Закала Оксана Степанівна – старший лаборант Зоологічного музею.

Романова Христина Йосипівна – інженер Зоологічного музею.

Сеник Мар'яна Андріївна – інженер Зоологічного музею.

Горбань Ігор Миронович – провідний науковий співробітник.

Сребродольська Євгенія Борисівна – доцент кафедри зоології.

4. Навести заходи, які власник об'єкта НН здійснив щодо можливості користування ним іншими науковими установами.

Створено англійську та оновлено українську версію web-сторінки з описом Зоологічного музею на сайті ЛНУ ім. І. Франка та сайті Гданська політехніка (Польща), подано link-и на наші сторінки зі сторінок кафедри зоології ЛНУ та Природознавчого музею НАН України.

Протягом звітного періоду музейними колекціями мали змогу користуватися для підготовки дисертацій, наукових праць та регіональних списків рідкісних тварин: співробітник Музею природи Харківського національного університету ім. Каразіна – Зіненко О.М (колекції гадюк *Vipera berus*, *V. ursini*); аспірант біологічного факультету Московського державного університету – Палько І.В. (колекції строкатих мухоловок *Ficedula hypoleuca*, *F. Albicollis*, *F. Semitorquata*); співробітник Інституту екології Карпат – Башта А.-Т.В. (каталоги та колекції рідкісних хребетних тварин Львівщини).

Окремі експонати з колекцій музею передавалися нами для наукових робіт у Зоологічний інститут ім. І.І. Шмальгаузена НАН України (керівник робіт д-р біол. наук Межжерін С.В.).

Створено комп'ютерну базу даних колекції ссавців Зоологічного музею, проводиться донабір та форматування нового Каталога колекцій: «Ссавці (Mammalia) у колекціях Зоологічного музею ЛНУ ім. І. Франка».

Ведуться роботи з підготовки рукопису нового каталога «Напівтвердокрилі комахи (Hemiptera, Heteroptera) з колекції Е.-Ф. Гермара у фондах Зоологічного музею ЛНУ ім. І. Франка», вік яких складає майже 200 років.

На біологічному факультеті організовано наукову конференцію «Пам'яті ІВАНА ВЕРХРАТСЬКОГО – видатного українського природознавця, фольклориста й етнографа», м. Львів, 12 квітня 2006 року. У конференції взяли участь представники з 10 наукових та вищих навчальних закладів України; загалом 38 осіб (секція біологічна).

5. Перелік основних наукових публікацій за 2006 рік, які оформлені за використанням об'єктів Музейної колекції.

1. Загороднюк И, Дикий И., Сребродольская Е. Современное распространение и ретроспективный анализ ареала крапчатого суслика (*Spermophilus suslicus*) на западе Украины // Суслики Евразии (pp.) происхождение, систематика, экология, поведение, сохранение видового разнообразия. Мат-ли межд. науч. конф. (Москва, 15-16 ноября 2005 г.). - Москва: ИПЭЭ РАН, 2005. - С. 31-34.
2. Zakala O., Maksalon L., Dudzik K. Directional preferences of the Reed Warbler (*Acrocephalus scirpaceus*) in western Ukraine // 8th SEEN Workshop Praha, Czech Republic 2-5 February 2006. Programme and Abstract Book, Brno. 2006. – P. 43.

3. Zakala O., Busse P., Ibrahim W. Autumn migration and moult strategy of the Sedge Warbler at Burullus (northern Egypt) // 8th SEEN Workshop Praha, Czech Republic 2-5 February 2006. Programme and Abstract Book, Brno. 2006. – P. 42.
4. Шидловський І.В. Синиця біла *Parus cyanus*, як кандидат до Червоної книги України. (Видання Інституту зоології НАН України ім. І.І. Шмальгаузена. – 4 стор. – у друці).
5. Шидловський І.В. Пісочник великий *Charadrius hiaticula*, як кандидат до Червоної книги України. (Видання Інституту зоології НАН України ім. І.І. Шмальгаузена – 4 стор. – у друці).
6. Шидловський І.В. Матеріали до спостереження червонокнижних видів птахів в Україні (Збірник матеріалів спостережень за червонокнижними видами. Інститут зоології НАН України ім. І.І. Шмальгаузена. – 32 стор. – у друці).
7. Shydlovskyy I.V. Fenetic variability of the Lapwing populations that inhabit Western Ukraine. (Вісник Львівського ун-ту. Серія біологічна. – 8 с. – у друці).
8. Сенік М. Трофічні зв'язки лучної орнітофауни у весняно-літній період (Західний регіон України) // Стаття подана до публікації в Екологічний збірник НТШ. (у друці).
9. Царик Й. В., Сенік М. А., Горбань І. М., Закала О. С., Кийко А. О. Екотони між лісом та луками, як осередки концентрації різноманіття птахів. // Стаття подана до публікації в у науковий журнал “Екологія та ноосферологія”. (у друці).
10. Сенік М.А. Спостереження червонокнижних видів птахів в лучних та навколотоводних біотопах західних регіонів України // Збірник матеріалів спостережень за червонокнижними видами. Інститут зоології НАН України ім. І.І. Шмальгаузена. (у друці).
11. Закала О.С. Прудка очеретянка в Шацькому НПП: сучасний стан, біотопний розподіл, загрози для існування // Наукова конференція "Сучасні проблеми заповідної справи" – Шацьк, вересень 2006. – 3 стор.

Об'єкти орнітологічної колекції використані для підготовки кандидатської дисертації «Біолого-екологічна характеристика очеретянок роду ACROCEPHALUS та їх корсортивні зв'язки в умовах заходу України» (автор – Закала О.С., науковий керівник – проф. Царик Й.В.).

6. Наукові результати, досягнуті за 2006 рік за використанням об'єктів Музейної колекції.

6.1. Окремі об'єкти Музейної колекції у звітному періоді були використані у виконанні науково-дослідної теми кафедри зоології. Зокрема, Колекції хребетних тварин з колекцій Н. Сребродольської та Й. Страутмана були використані у виконанні науково-дослідної теми ОБ – 83 п “Моніторинг екосистем транскордонних територій Розточчя та Західного Полісся” Державний реєстраційний № 0103U001914. Керівник: проф. Царик Й.В.

Основні результати. Запроваджено оцінку біологічного різноманіття в межах нових кордонів біосферних резерватів „Західне Полісся” та „Розточчя”. Вдосконалено системи фауністичного моніторингу за станом популяцій, впливом антропогенного навантаження та трансформації екосистем, динамікою ландшафтів та ландшафтних структур, радіоактивним забрудненням чорнобильського походження біологічних об'єктів на території Шацького та Яворівського природних національних парків.

Проведено ряд обліків гніздової орнітофауни р. Прип'ять і успішності гніздування куликів в долині річки. Продовжено дослідження міграцій та орієнтації птахів у заказнику "Чолгинський" (Яворівський р-н, Львівська область), закільцьовано біля 1000 птахів, проведено 122 експерименти з орієнтації. Розпочато роботи з кільцювання та дослідження міграцій птахів у «Рівненському» заповіднику.

Проведено обліки червонокнижних видів птахів у різних областях України для нового видання Червоної книги України, подано список нових видів до Червоної книги і підготовлено необхідні видові нариси та обґрунтування.

6.2. Експозиція та окремі експонати Музейної колекції використовувалися у проведенні малих практикумів із зоології безхребетних та хребетних тварин, великого практикуму із зоології,

спецпрактикуму та спецкурсів: орнітологія, теріологія, етологія, зоогеографія (1-5 курс) кафедри зоології ЛНУ ім.І.Франка. Крім того, всю Музейну експозицію використовували для проведення занять і тематичних екскурсій для школярів загальноосвітніх шкіл та різного роду навчальних закладів міста Львова і області.

7. Необхідність подовження терміну підтримки Музейної колекції.

Основними складовими Музейної колекції є неживі експонати з різноманітними властивостями. Для збереження їх у належному стані має виконуватись великий об'єм робіт. Він включає в себе періодичний догляд та протруювання (два і більше разів на рік), перевірку на наявність шкіроїдів та молей і результатів їхньої життєдіяльності, чистоти, перевірку збереженості всіх (особливо ентомологічних) зразків. Значна частина старих (80 і більше років) колекцій потребує постійного догляду.

Регулярне виконання вказаних робіт дозволить зберігати Музейну колекцію у належному стані.